

ชุมชนบ้านพอแม็ง กัม

การจัดการเรียนรู้ 'กිරออาตี'

การสอนกิริออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง

ด.ญ.บอเกาะ อ.รามัน จ.ยะลา

โดย อุทัยติลลหะห์ หาแว

อีกหนึ่งตัวอย่างของการมีส่วนร่วมจาก โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.)

ชุมชนบ้านพอแม้ง

การจัดการเรียนรู้ 'กึรออาตี'

การสอนกึรออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม้ง

ต.กาญจนาภิเษก อ.รามัน จ.ยะลา

โดย อุทัยดิษฐ์ ห้าแวง

อีกหนึ่งตัวอย่างของการมีส่วนร่วมจาก โครงการบันทึกดีทอสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.)

โครงการบัณฑิตอาสา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.)

โทร. 0-7445-4149, 08-1187-7804

สำนักงานภาคใต้ตอนบน

- ชั้น 1 วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

สำนักงานภาคใต้ตอนกลาง

- ชั้น 6 อาคารบริหาร คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- กองกิจการนักศึกษา ตึกกิจกรรมนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

สำนักงานภาคใต้ตอนล่าง

- ชั้น 2 อาคาร 2 กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

<http://volunteer.psu.ac.th>

สมทบทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (บอ.มอ.) ได้ที่

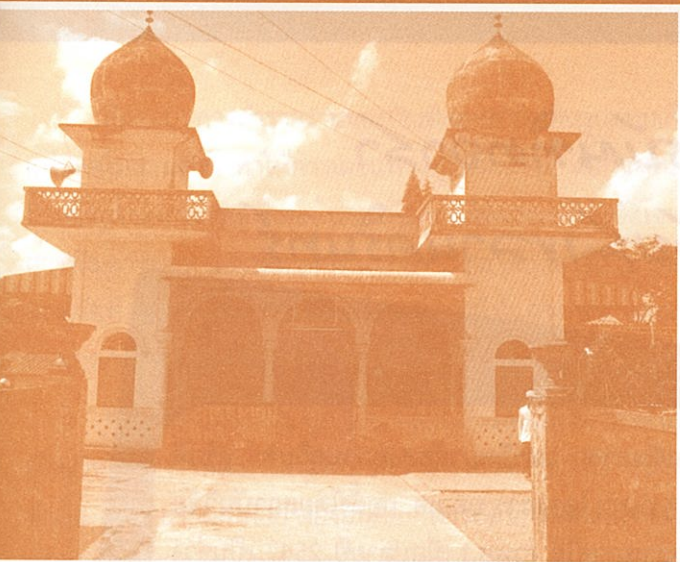
ชื่อบัญชี : สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (พิเศษ)

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 565-433693-4

สารบัญ

รู้จักโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร	6
อัลกุรอานตั้งธรรมนุญในชีวิต	11
อัลกุรอาน กับ การเรียนกัรออาต	13
อัลลอฮ์ชีวิต	14
จาก พ่อแม่ เป็น บ้านพ่อแม่	16
มารู้จักกัรออาตกันเถอะ	19
การจัดการเรียนรู้ระบบกัรออาต	21
ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบเดิมกับแบบใหม่	24
กว่าจะเป็นโครงการสอนกัรออาต	26
จากม่วงหวาน รู้การจัดการที่พ่อแม่	36
ท้องถิ่นและชุมชนเน้นความสำคัญ	38
ดอกลพ ทั่วไปได้	42
บัณฑิตอาสา กับ 1 ปีในชุมชน	46
ภาคผนวก	56

บัณฑิตอาครา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

รู้จักโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หรือที่เรียก ย่อ ๆ กันว่า โครงการ บอ.มอ. ก่อตั้งโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.) เมื่อปลายปี 2547 เป็นช่วงเดียวกับที่เกิดสถานการณ์วิกฤตไฟใต้ และต่อมาเมื่อเกิดภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิในภาคใต้ ซึ่งต่อมาทางโครงการได้ส่งบัณฑิตอาสาเข้าไปทำงานร่วมฟื้นฟูชุมชนทั้งสองกรณี

ความมุ่งหวังของโครงการก็เพื่อพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตทั้งด้านคุณธรรมและความสามารถในการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน และเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน โดยบัณฑิตอาสาทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในพื้นที่ เป็นที่ปรึกษาเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับกลุ่มต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน เมื่อสิ้นสุดโครงการในระยะเวลา 1 ปี บัณฑิตอาสาจะจัดทำรายงานเผยแพร่ผลงานให้เป็นบทเรียนต่อรุ่นน้องและต่อชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ที่ผ่านมา การทำรายงานของบัณฑิตอาสายังเป็นรูปแบบเดียวกับสารนิพนธ์ คือ เน้นหา
เน้นแต่ไม่ชวนอ่าน ทำให้การเผยแพร่อยู่ในวงจำกัด นอกจากนี้ ทางโครงการฯ เล็งเห็นว่า
บางกิจกรรมสามารถเห็นผลในการพัฒนาเกิดการเปลี่ยนชัดเจนทั้งการพัฒนาบัณฑิตอาสา
การพัฒนาชุมชน และพัฒนาบทบาทมหาวิทยาลัย โครงการฯ จึงได้ดำเนินการถอดบทเรียน
และจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็กเพื่อเผยแพร่ให้แก่ชุมชน และสาธารณชนได้เรียนรู้นำไป
ต่อยอด/ขยายผลต่อไป

7 รุ่น ของโครงการ บอ. มอ. ที่ผ่านมา มีบัณฑิตอาสาสำเร็จหลักสูตรไปแล้ว 151 คน
เกิดเป็นโครงการพัฒนาในชุมชน 141 โครงการทั่วภาคใต้ หนึ่งในโครงการเด่นที่ประสบผล
สำเร็จ และขยายผลได้อย่างยั่งยืนคือ “การสอนกิริยาสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง
ตำบลกายูบอเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา” ที่ทางโครงการฯ ได้คัดเลือกมาถอดบท
เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและสานสัมพันธ์ชุมชนได้อย่างเป็น
รูปธรรม กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานในรายละเอียดต่าง ๆ ท่านสามารถติดตามได้
ในหนังสือเล่มนี้

โครงการและความสำเร็จของบัณฑิตอาสาเล่มใหม่นี้ยังมีอีกมาก โดยท่านสามารถ
ติดตามผลการทำงานของเขาเหล่านี้ได้ที่ <http://volunteer.psu.ac.th>

บทบาทบัณฑิตอาสา

ในกระบวนการหล่อหลอมพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตอาสาในทางโครงการใช้กลยุทธ์ “บัณฑิตพลัดถิ่น” โดยมีข้อตกลงว่า บัณฑิตต้องทำงานในชุมชนที่ไม่ใช่จังหวัดบ้านเกิดของตัวเอง เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของบัณฑิตให้มีความกว้างขึ้น

บัณฑิตที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกจะได้รับการปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติงานในชุมชน หลังจากนั้นบัณฑิตจะเข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนเป็นระยะเวลา 1 ปี (แ.ย.-ป.ค.) โดยมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

เดือนที่ 6-11

เดือนที่ 4-5

สามารถทำโครงการวิจัย/พัฒนาอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน ถักขบะโครงการขึ้นอยู่กับบริบทและ

ความต้องการของชุมชน

นั้น ๆ

สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ศึกษาเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้อย่างถูกต้อง

สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ศึกษาเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้อย่างถูกต้อง

สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ศึกษาเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้อย่างถูกต้อง

สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ศึกษาเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้อย่างถูกต้อง

สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ศึกษาเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้อย่างถูกต้อง

บันไดดาว 'บัณฑิตอาสา'

เมื่อออกจากโครงการ

สู่ความสำเร็

สามารถเป็นที่พึ่งดูแลน้องบัณฑิตอาสาในรุ่นต่อไปได้

เดือนที่ 12

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

สามารถนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ

กระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา

ทางโครงการ ได้จัดทำหลักสูตรในการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตอาสา ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. ปฐมนิเทศเตรียมความพร้อมก่อนลงปฏิบัติงานในพื้นที่
2. อบรมเพื่อเสริมศักยภาพระหว่างการทำงาน
3. ปฏิบัติงานภาคสนาม บัณฑิตอาสาเข้าเฝ้าติดตามดูแลพัฒนาชุมชนเป็นระยะเวลา 1 ปี

แผนที่การทำงานของบัณฑิตอาสาในภาคใต้

รุ่นที่ 1-7

บัณฑิตอาสา 7 รุ่น* (ตั้งแต่ปี 2547-2554)

สำร็จหลักสูตร 151 คน

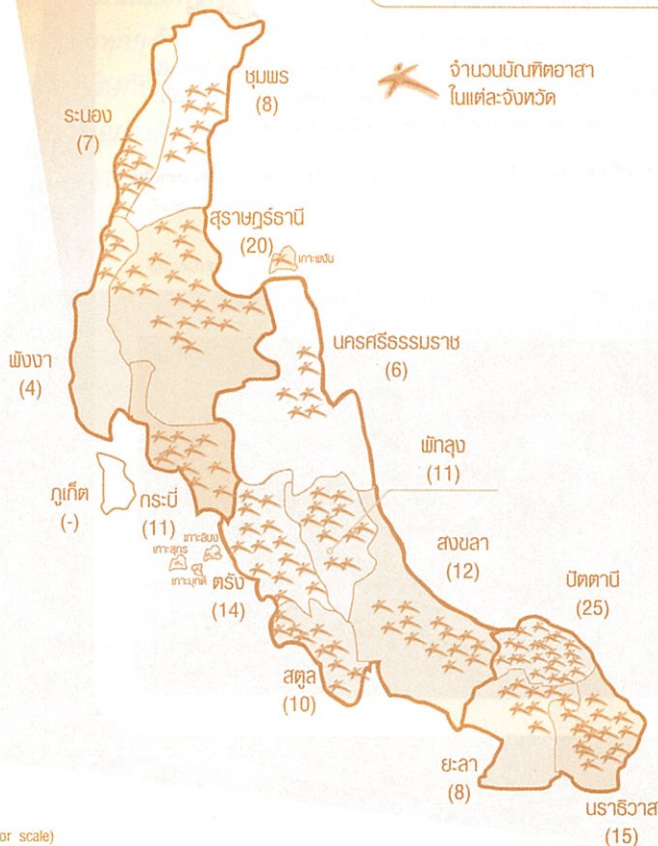
รุ่นที่ 1	13 คน	รุ่นที่ 2	20 คน	รุ่นที่ 3	21 คน
รุ่นที่ 4	20 คน	รุ่นที่ 5	30 คน	รุ่นที่ 6	26 คน
รุ่นที่ 7	21 คน				

มีโครงการพัฒนาร่วมกับชุมชน จำนวน 141 โครงการ

ใน 102 ชุมชน 47 อำเภอ 13 จังหวัดของภาคใต้

- โครงการสร้างเสริมสุขภาพ 38 โครงการ
- โครงการสร้างเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ 45 โครงการ
- โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 24 โครงการ
- โครงการด้านเด็กและเยาวชน 34 โครงการ

* รุ่นที่ 8 กำลังปฏิบัติงานในพื้นที่ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 55 - เมษายน 56 จำนวน 30 คน ใน 12 จังหวัด

ภาคใต้ตอนบน
(5 จังหวัด)

ภาคใต้ตอนกลาง
(5 จังหวัด)

ภาคใต้ตอนล่าง
(3 จังหวัด)

(not for scale)

ท่านอิบนุ มัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ الْم حَرْفٌ، وَلِلَّيْنِ «أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَامٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ»

"ผู้ใดที่อ่าน อัลกุรอาน หนึ่งตัวอักษร เพราะได้ริบหนึ่งความดีงาม โดยหนึ่งความดีงามนั้น จะเพิ่มขึ้นอีกสิบเป็นสิบเท่า ฉันไม่ได้บอกว่าย อลิฟ ลาม มีม เป็นหนึ่งตัวอักษร แต่ อลิฟ เป็นหนึ่งตัวอักษร ลาม เป็นหนึ่งตัวอักษร มีม ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอักษร"

(บันทึกโดย อัล-ติรมิซีย : 2910 ท่านได้กล่าวว่า เป็นหะดีษกะลีย์ เพราะมีเหตุ
เฉพาะขึ้น)

(www.islamhouse.com)

อัลกุรอานดั่งธรรมนุษย์ของชีวิต

อัลกุรอาน คือ พระดำรัสขององค์อัลลอฮ์ ที่ทรงประทานแก่ท่าน นบีมุฮัมมัด ถือเป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายของอัลลอฮ์สำหรับมนุษยชาติ เพื่อเป็นเครื่องนำทางพวกเขาไปสู่การมีชีวิตที่สงบสุขใน 'โลกดุนยาและโลกอะคีเราะฮ์.'¹

เนื้อหาสาระในอัลกุรอานครอบคลุมทั้งเรื่องพระเจ้า หลักศรัทธา จริยธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ดาราศาสตร์ และวิถีทางสังคม ที่รวมวินัยการปฏิบัติ อาหารการกิน เครื่องดื่ม ตลอดจนการศึกษา การเมือง และกฎหมาย เป็นต้น

หน้าที่ของชาวมุสลิมต่ออัลกุรอาน คือ ต้องยึดมั่นและศรัทธาว่า อัลกุรอานเป็นคำพูดของอัลลอฮ์ ยึดมั่นและศรัทธาว่าคำสอนต่างๆ ในอัลกุรอานเป็นคำสอนที่ถูกต้องและดีที่สุดในครอบคลุมในทุกๆ ด้านของชีวิต มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตามคำสอนของอัลกุรอาน ไม่ว่าคำสอนนั้นจะเกี่ยวข้องกับการศรัทธาหรือการปฏิบัติ จงพยายามเป็นมิตรกับอัลกุรอานให้ใกล้ชิดที่สุดด้วยการอ่านอย่างสม่ำเสมอให้เป็นกิจวัตรประจำวัน และอ่านให้มากที่สุด เพื่อจะได้รับทางนำและผลบุญมากที่สุดจากองค์อัลลอฮ์

(www.islammore.com)

¹ โลกดุนยา คือ โลกที่เราใช้ชีวิตอยู่ตอนนี้ เป็นโลกชั่วคราว มีไว้เพื่อทดสอบผิชอบชั่วดีของมนุษย์เท่านั้น ซึ่งมีช่วงเวลาสั้นๆ สำหรับมนุษย์เพื่อเตรียมตัวสำหรับการไปใช้ชีวิตในโลกหน้า

อาคิเราะฮ์ หมายถึง โลกใหม่ที่แท้จริงหลังความตาย เป็นโลกที่ทุกชีวิตจะได้พบกับอัลลอฮ์ เพื่อรอรับการตัดสินการกระทำของแต่ละคน ในขณะที่มีชีวิตอยู่ในโลกดุนยา

“ การอ่านอัลกุรอานได้นั้น นอกจากทำให้คนมุสลิมสามารถประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง.....หากได้เรียนรู้จนเข้าใจเนื้อหา ก็จะทำให้มีแนวทางปฏิบัติ แนวทางการดำเนินชีวิตที่สว่างงาม มีศีลธรรม

อย่างไรก็ตาม สภาพที่เป็นจริง คือ ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งไม่ได้เรียนอัลกุรอานในทุกชุมชน

”

อัลกุรอาน กับ การเรียนการอ่าน

การอ่านอัลกุรอาน (Qiraati) มาจากศัพท์ภาษาอาหรับ อ่านว่า ‘การอ่าน’ แปลว่า การอ่าน การจัดการเรียนการสอนเพื่อการอ่านขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 5 – 12 ปี ขึ้นไป ทำให้เด็กรู้จักอักษร สระในภาษาอาหรับ จนสามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่ว ถูกต้อง และชัดเจน (เรียบเรียงจากรายงานของอุมัยยิดิลละห์ หาแว)

เมื่ออัลกุรอานมีความสำคัญต่อธรรมนูญแห่งชีวิตของชาวมุสลิมแล้ว ปัญหาเด็กอ่าน อัลกุรอานไม่ได้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาวมุสลิม เพราะการเป็นอิสลามิกชนที่ดีนั้น อย่างน้อยที่สุดต้องอ่านอัลกุรอานได้ จากนั้นต้องศึกษาทำความเข้าใจ และนำมาปฏิบัติจนสามารถเผยแพร่ได้ในที่สุด

การอ่านอัลกุรอานได้นั้น นอกจากทำให้คนมุสลิมสามารถประกอบศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง อ่านดุอา¹ ต่างๆ ได้ดีแล้ว หากได้เรียนรู้จนเข้าใจเนื้อหา ก็จะทำให้มีแนวทางปฏิบัติ แนวทางการดำเนินชีวิตที่สง่างาม มีศีลธรรม ซึ่งถือเป็นความหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่อยากเห็นลูกหลานเติบโตมีชีวิตเช่นนั้น

ครอบครัวมุสลิมจึงสนับสนุนให้ลูกหลานได้หัดอ่านอัลกุรอาน ซึ่งส่วนใหญ่การสอนอัลกุรอานที่มีอยู่ในชุมชนนั้น มักเป็นแบบดั้งเดิม คือ สอนโดยท่องจำ ซึ่งเรียนได้ช้ามาก และมักไม่มีการเรียนการสอนที่เป็นระบบ หากเพียงอาศัยผู้รู้ที่พอมีเวลา หรือมีจิตทุ่มเทให้กับศาสนา มาสอน โดยอาจสอนกันเองภายในครอบครัว เครือญาติ หรือฝากให้คนที่มีความรู้ที่อยู่ใกล้บ้านช่วยสอนก็ได้

อย่างไรก็ตาม สภาพที่เป็นจริง คือ ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งไม่ได้เรียนอัลกุรอานในทุกชุมชน หรือเรียนบ้างแต่ไม่ต่อเนื่องจนมากพอที่จะอ่านอัลกุรอานได้ เพราะการเรียนอ่านแบบเดิมนั้นต้องใช้เวลาเรียนนานมาก ทำให้เด็กและครอบครัวไม่มีเวลา และความอดทนมากพอที่จะเรียนจนสามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างคล่องแคล่ว

หากมีวิธีการเรียนอัลกุรอานให้มีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น ใช้เวลาน้อยลง ก็จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนอ่านอัลกุรอานได้ดีขึ้น

¹ การวิงวอน การขอพรจากอัลลอฮ์ ในโอกาสต่างๆ เช่น เมื่อพบกัน หรือก่อนทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

อัลลอฮ์ลิลิต

ด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ ทำให้การส่งบัณฑิตอาสา ลงพื้นที่ทำงานในภาคใต้ตอนล่าง ของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะส่งผ่านโรงพยาบาลประจำอำเภอ เพราะถือว่าหน่วยงานด้านสุขภาพนั้น เป็นหน่วยงานที่น่าจะปลอดภัยที่สุด การทำโครงการพัฒนาจึงโน้มเอียงไปทางการส่งเสริมสุขภาพเป็นส่วนใหญ่

ที่บ้านพอแม็ง ตำบลกายูบอเกาะ อำเภอ รามัน จังหวัดยะลา ที่เป็นพื้นที่โครงการ ของบัณฑิตอาสา นี้ เดิมทีมีผู้สอนอัลกุรอานอยู่บ้างแล้ว ครูคนหนึ่งที่มีเด็กไปเรียนด้วยจำนวน มาก ได้เสียชีวิตลงก่อนการลงพื้นที่ของบัณฑิตอาสาไม่นาน ผู้ปกครอง จึงกำลังเสาะหาครูสอน อัลกุรอานคนใหม่ให้ลูกหลานตนอยู่ บางครอบครัวถึงกับคิดจะจ้างครูจากที่อื่นมาสอนให้ ลูกๆ หลานๆ ในบ้านเลย

การเรียนจบสายวิทยาศาสตร์ของบัณฑิตอาสา อุภัยติละห์ หาแว ด้านหนึ่งอาจมองเป็นจุดอ่อนที่ไม่มีความรู้ด้านสังคม หรือเครื่องมือทำงานในชุมชน เท่าบัณฑิตอาสาที่จบด้านสังคม แต่ด้านหนึ่ง อุภัยติละห์ ก็มีแต้มต่อที่น่าสนใจ กล่าวคือ เขาเรียนจบศาสนาถึงระดับปริญญาตรีสามารถอ่านอัลกุรอานได้ดี ทั้งยังมีเพื่อนหลายคนเป็นครูสอนศาสนาตามที่ต่างๆ รวมทั้งมีบางคนสามารถสอน และเป็นวิทยากรการสอนกิริออาตีได้ด้วย

ความลงตัวของ “การขาดแคลนครูสอนอัลกุรอาน” ที่บ้านพอแม็ง กับการเข้ามาของบัณฑิตทั้งทางโลกและทางธรรมอย่าง อุภัยติละห์ จึงเป็นเรื่องประจวบเหมาะที่ตอบโจทย์คนในชุมชนได้อย่างตรงจุด จนทำให้เกิดโครงการ “การสอนกิริออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง” ขึ้น

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ให้เด็กมีความสามารถในการอ่านได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้องและชัดเจนตามหลักการอ่านแบบกิริออาตี (2) เสริมสร้างความรู้ทางด้านการประกอบศาสนกิจให้กับเด็ก (3) เพิ่มศักยภาพให้แก่ครูสอนกิริออาตีในหมู่บ้านพอแม็ง

กลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ คือ เด็กในชุมชน ที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี จำนวน 30 คน โดยมีผู้รับผิดชอบโครงการ คือ โต๊ะอิหม่ามและคณะกรรมการมัสยิด 17 คน

หมู่บ้านสันติสุข

บ้านพอแม็ง หมู่ที่ 4 ตำบลกาซิบอเกาะ

อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

อบต.กาซิบอเกาะ

ก.อ.ชด.อ.รามัน

จาก พ่อแมง เป็น บ้านพอแม้ง

นายแมง ชายไทยพุทธ ผู้เข้ามาหักร้างดางพง บุกเบิกพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ เป็นคนขยัน และมีความสามารถทางช่าง ทั้งสร้างบ้าน ตีเหล็ก ทำมิด พรว้า จอบ นายแมงทำได้ทุกอย่างจนเป็นที่รู้จักดีของเพื่อนบ้านที่ติดตามเข้ามาหาที่ทำกินในชุมชนแห่งนี้ จนเกิดการตั้งถิ่นฐานถาวรขึ้นมา โดยช่วงแรกหอย่อมบ้านนี้ยังไม่มีชื่อเรียกขาน

นายแมง หรือ พ่อแมง ตามปากชาวบ้านเรียก นอกจากมีความรู้ทางช่างหลายแขนงแล้ว ยังเป็นคนไม่ตระหนี่วิชา เต็มใจสอนให้เพื่อนบ้านใกล้เคียง จนสามารถทำเครื่องมือจำเป็นสำหรับการทำสวน และการสร้างบ้านได้เอง ทำให้คนในหมู่บ้านแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นนายช่างที่มีฝีมือ เป็นที่รู้จักของชาวบ้านละแวกใกล้เคียงที่มักมาขอความช่วยเหลือ จนเป็นที่เรียกขานกันว่า ไปหาช่างที่บ้านพอแมง นานๆ เข้า ก็ออกเสียงกลายเป็นบ้านพอแม้ง ในที่สุด

บ้านพอแม้ง ตั้งห่างจากตัวอำเภอรามันเพียงไม่ถึง 2 กิโลเมตร ด้วยกายภาพที่เป็นทั้งที่เนินและที่ราบลุ่ม ทำให้พื้นที่ทำกินในบ้านพอแม้งเหมาะทั้งทำสวนและทำนา โดยมีพืชหลักๆ คือ สวนยางพารา ระยะเวลาหลังเริ่มมีทำสวนปาล์มด้วย ส่วนการทำนานั้นเป็นการทำนาปีเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

บ้านเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ตั้งเรียงรายไปทั้ง 2 ข้างทาง ทอดระยะห่างกันบ้างชิดกันบ้าง พอให้มีที่ว่างปลูกไม้ผลไว้ได้เก็บกินในครัวเรือน เช่น ลองกอง ทุเรียน มังคุด เงาะ ชาวบ้านมีอาชีพรองจากการทำสวน คือ ค้าขาย และรับจ้าง ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้น นอกจากเป็ด ไก่ เลี้ยงไว้กินแล้ว ยังมีการเลี้ยงวัวโดยปล่อยไว้ในทุ่งตลอดวัน ไม่ต้องต้อนกลับบ้าน แต่เจ้าของจะไปดูแลช่วงกลางวันทุกวัน

ปัจจุบัน หมู่ 4 บ้านพอแม้ง ขึ้นกับตำบลกยอบเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ประกอบด้วย 2 หย่อมบ้าน คือ หย่อมบ้านพอแม้ง และหย่อมบ้านปอเนาะ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 219 ครอบครัวย ประชากร 1,144 คน เป็นชาย 557 คน เป็นหญิง 587 คน (รายงานประชากร รายหมู่บ้าน ปี 2550) คนส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านพอแม้งมีความเกี่ยวพันกันฉันเครือญาติ ทั้งสายตรง และจากการแต่งงานกัน

มารู้จักการอ่านตัวกันเถอะ

การเรียนการอ่านนี้เริ่มจากประเทศอินโดนีเซีย โดย ฮาญี ดะฮ์ลัน ถือว่าเป็นแบบฝึกอ่านที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ช่วยให้นักเรียนอ่านภาษาอาหรับได้ง่ายและรวดเร็ว การเรียนการอ่านที่ดีจึงแพร่หลายมากในประเทศอินโดนีเซีย เพราะสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า แม่เด็กเล็กๆ อายุเพียง 6 ขวบ ก็สามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างคล่องแคล่ว

ตำราเรียนการอ่านมีทั้งหมด 6 เล่ม โดยแต่ละเล่มมี 44 หน้า ใช้เวลาเรียนต่อเล่ม 44 วัน รวมเวลาโดยประมาณในการเรียนการอ่านที่ ทั้ง 6 เล่ม คือ 8 เดือน เมื่อเรียนจบแล้ว ผู้เรียนจะสามารถอ่านคัมภีร์อัลกุรอานได้อย่างถูกต้องแน่นอน

อ่านได้ อ่านถูก จนรักอัลกุรอาน

การอ่านเป็นระบบจัดการเรียนรู้การอ่านอัลกุรอาน แบบอ่านเป็นคำโดยไม่มีการสะกดคำ แต่เน้นที่การอ่านได้ อ่านถูกต้องและชัดเจนตามหลักตัจญวีด¹ ทั้งนี้ การเรียนการอ่านที่นั้น นอกจากมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอัลกุรอานได้อย่างถูกต้องและชัดเจนแล้ว ยังต้องการให้อ่านด้วยความเพลิดเพลินจนเกิดความรักในอัลกุรอานด้วย

¹ การอ่านออกเสียงที่รักษาสีห์การออกเสียงของตัวอักษรทุกตัว ทั้งในด้านฐานเกิดเสียง คุณลักษณะการออกเสียงและการหน่วยเสียงไว้อย่างครบถ้วน

“ ตำราเรียนกีรออาตี มีทั้งหมด 6 เล่ม โดยแต่ละเล่มมี 44 หน้า
ใช้เวลาเรียนต่อเล่ม 44 วัน รวมเวลาโดยประมาณในการเรียนกีรออาตี
ทั้ง 6 เล่ม คือ 8 เดือน เมื่อเรียนจบแล้ว ผู้เรียนจะสามารถอ่าน
คัมภีร์อัลกุรอานได้อย่างถูกต้องแน่นอน

”

การจัดการเรียนรู้ กীরออาตี

การเรียนรู้กীরออาตี มีแนวการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้

1. ฝึกอ่านพยางค์ที่มีสระโดยไม่มีการสะกด
2. ฝึกอ่านให้ถูกต้องตามอักขระตามหลักตั้งญวีด โดยไม่จำเป็นต้องเรียนหลักตั้งญวีด
3. การจัดเนื้อหาแบบฝึกอ่านจากง่ายไปหายาก และให้ฝึกทีละหัวข้อจนชำนาญ จึงฝึกอ่านในหัวข้อถัดไป
4. การฝึกอ่านเนื้อหาแต่ละตอน มีการซักถามและให้ฝึกอ่านซ้ำๆ จนจำได้แม่นยำ
5. ผู้เรียนฝึกอ่านตามศักยภาพของตนเอง โดยผู้สอนจะประเมินความสามารถในการอ่านของผู้เรียนเป็นประจำทุกวัน รวมทั้งให้มีการทดสอบอย่างสม่ำเสมอ
6. ผู้สอนไม่จำเป็นต้องอ่านนำ เพียงแต่อธิบายสั้นๆ และให้ตัวอย่างการอ่านเท่านั้น
7. ผู้สอนต้องเอาใจใส่ และสังเกตการอ่านของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
8. ผู้สอนใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนมีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียนตลอดเวลา

เรียนได้หลายแบบ

ดังกล่าวข้างต้นแล้วว่า การเรียนรู้กীরออาตีนั้นเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง โดยผู้สอนต้องเอาใจใส่ติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา จึงไม่มีการเรียนการสอนรูปแบบใดเหมาะที่สุด หากต้องจัดปรับให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ณ ขณะนั้น เช่น อาจเป็นการจัดการเรียนรู้แบบรายบุคคล เหมาะสำหรับห้องเรียนที่ผู้เรียนอ่านเล่มหรือหน้าที่แตกต่างกัน โดยให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาในหน้าที่ตนกำลังเรียนให้ผู้สอนฟังทีละคน ขณะที่ผู้เรียนคนอื่นๆ อ่านบททวนโดยอิสระหรือเขียนบทเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว

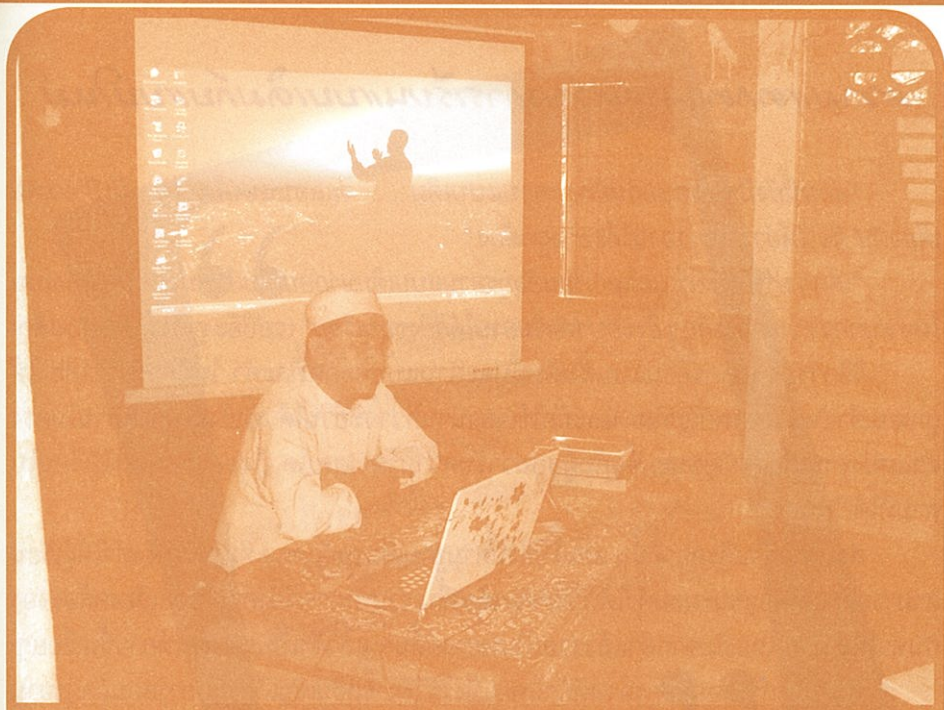
บางกรณีอาจจัดการเรียนแบบรายบุคคลผสมกับระบบกลุ่ม โดยเริ่มจากการเรียนเป็นกลุ่ม ประมาณ 10 - 15 นาทีให้ผู้สอนอ่านให้ฟังแล้วให้ผู้เรียนอ่านตามโดยอ่านไปที่ละคำแล้วจึงต่อด้วยการเรียนรู้รายบุคคล ใช้เวลาประมาณ 30-35 นาที โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนอ่านเขียน หรือทบทวนการเรียนโดยอิสระ ช่วงสุดท้ายจึงกลับมาสู่การเรียนรู้อย่างกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้สอนอธิบายเนื้อหาที่สอนในช่วงนั้นให้ผู้เรียนฟังอีกครั้ง พร้อมให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอัลกุรอาน ศาสนบัญญัติ มารยาทและวินัยในตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นต้น แล้วซักถามผู้สอนเพื่อทดสอบความเข้าใจ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว อาจมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างออกไปอีก ทั้งนี้ ขึ้นกับสภาพความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ณ ขณะนั้นเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงต้องมีความไวที่จะสังเกตความก้าวหน้าของผู้เรียนในชั้นเรียน เพื่อปรับรูปแบบการเรียนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายคนไป

“

อาจมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างออกไปอีก ทั้งนี้ ขึ้นกับสภาพความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ณ ขณะนั้นเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงต้องมีความไวที่จะสังเกตความก้าวหน้าของผู้เรียนในชั้นเรียน เพื่อปรับรูปแบบการเรียนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายคนไป

”

ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบเดิมกับแบบใหม่

“ตอนนี้ยังมีคนสอนอ่านอัลกุรอ่านแบบเดิม..... จะสอนแบบใดก็ได้ มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ให้อ่านอัลกุรอ่านได้อย่างถูกต้อง”

“เด็กๆ ปรับตัวได้เร็ว แม้เคยเรียนอัลกุรอ่านแบบเดิมมาก่อนก็ไม่สับสน และยังเรียนแบบใหม่สนุกกว่า ง่ายกว่า เด็กๆ ยังชอบ พอเริ่มอ่านได้ก็ยิ่งชอบเรียน” (รอปีอะ อุเซ็ง ผู้ปกครองเด็ก)

วิธีการอ่านอัลกุรอ่านแบบดั้งเดิมนั้นจะอ่านแบบสะกดทีละคำ ไม่มีการปรับเสียงให้ถูกตามตำแหน่งของพยัญชนะ และมักใช้เวลาานกว่าจะอ่านได้ ทั้งยังมีโอกาสอ่านไม่ตรงตำแหน่งฐานเสียงพยัญชนะ ขึ้นกับผู้สอนว่ารับความรู้มาแบบใด ก็จะถ่ายทอดให้ผู้เรียนไปตามที่ได้เรียนมา

ส่วนการอ่านกิรออาตินั้น สอนให้อ่านตามฐานเสียงพยัญชนะที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถสะกดพยัญชนะผสมคำได้เร็วและถูกต้องขึ้น รวมทั้งการเรียงคำให้ออกเสียงคล้องจองกันทำให้จำง่าย โดยเริ่มจากคำแล้วรวมเป็นพยางค์สั้นๆ แล้วจึงเป็นพยางค์ให้ยาวขึ้นเรื่อยๆ

ที่ผ่านมาการสอนอัลกุรอ่านที่บ้านพอแม้งใช้วิธีการสอนเช่นเดียวกับการสอนอัลกุรอ่านส่วนใหญ่ คือ การจำคำอ่านเหล่านั้นเป็นคำๆ ไป เมื่ออ่านไปนานๆ อาจเกิดการสังเกต จนแยกแยะพยัญชนะและสระได้บ้าง แต่ก็ปราศจากความเข้าใจต่อหลักไวยากรณ์ ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจหลักการอ่านได้ดีขึ้น การเรียนอัลกุรอ่านแบบเดิมจึงต้องใช้เวลายาวนานมาก

โครงการ “การสอนกิรออาติสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม้ง” จึงเป็นการริเริ่มสิ่งใหม่ ที่เติมเต็มความต้องการของชุมชน ซึ่งกำลังขาดแคลนการสอนอัลกุรอ่านอยู่พอดี

“

วิธีการอ่านอัลกุรอานแบบดั้งเดิม
นั้นจะอ่านแบบสะกดทีละคำ..... มักใช้
เวลานานกว่าจะอ่านได้..... ส่วนการ
อ่านก็รออาตীন สอนให้อ่านตามฐาน
เสียงพยัญชนะที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้เรียน
สามารถสะกดพยัญชนะผสมคำได้เร็วและ
ถูกต้องขึ้น

”

กว่าจะเป็นโครงการร่อนกรองอาทิตย์

ขั้นตอนการทำงานของบัณฑิตอาสา โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นั้นคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ช่วง 3 เดือนแรก ที่ส่งบัณฑิตลงพื้นที่เพื่อศึกษาชุมชน โดยใช้เครื่องมือ ศึกษาชุมชนตามที่ทางโครงการฯ ได้อบรมให้กับบัณฑิตอาสา เช่น การทำแผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปฏิทินการผลิต สังเกต สัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นภาพรวมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

หลังจากรวบรวมข้อมูลชุมชนได้แล้ว ทั้งจากเอกสารต่างๆ และจากที่บัณฑิตอาสาเก็บได้เอง ก็จะนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นให้กับชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ ค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน แล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนการเลือกประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำโครงการร่วมกับบัณฑิตอาสา

ส่วนงบประมาณนั้น เนื่องจากทางโครงการฯ สนับสนุนให้เพียงจำนวนไม่มากนัก จึงขึ้นกับบัณฑิตอาสาและชุมชนว่าจะสามารถหาการสนับสนุน หรือใช้ทรัพยากรและทุนที่มีในชุมชน หรือจากภาคอื่นๆ ได้มากน้อยเพียงไร

จากเวทีประชาคมที่แกนนำในชุมชนมาร่วมกันพิจารณาข้อมูลที่บัณฑิตอาสาแนะนำเสนอพบว่า ปัญหาที่ชุมชนพอแม้งระบุ คือ การกำจัดขยะ ยาเสพติด เสี่ยงประต๋รถบกวนในเดือนบวช การกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว น้ำท่วมนาข้าว และปัญหาสัตว์เลี้ยงไม่มีที่อยู่ช่วงฤดูน้ำท่วม

เลือกประเด็นโครงการ

จากปัญหาเหล่านี้ เมื่อหารือกันถึงความต้องการของชุมชนที่จะร่วมทำโครงการกับ บัณฑิตอาสา พบว่า ความต้องการของคนในชุมชน คือ การสอนกิริยาอาติ การฟื้นฟูกลุ่มแม่บ้าน การอบรมจริยธรรมเยาวชนในชุมชน และการสนับสนุนปุ๋ยทำนา

แต่เมื่อพิจารณาบนฐานความเป็นไปได้ ในช่วงเวลาและทรัพยากรที่มีภายใต้โครงการ บัณฑิตอาสา ที่ประชุมจึงเลือกการสอนกิริยาอาติในชุมชน ให้เป็นโครงการของบัณฑิตอาสา โดยมีคณะกรรมการมัสยิดเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ และได้ผู้สอนที่อาสาสอนอัลกุรอาน 7 คน เป็นชาย 4 คน และหญิง 3 คน ทั้งนี้ ผู้สอนทั้ง 7 คนนี้ ยังไม่มีความรู้เรื่องหลักการสอนกิริยาอาติ

ช่วงเตรียมการ

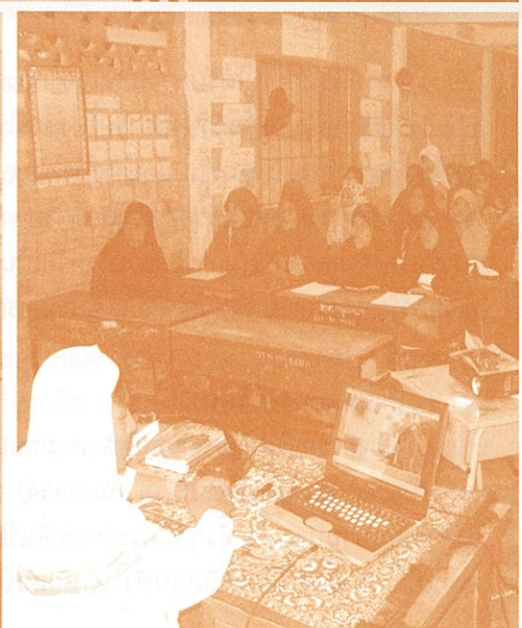
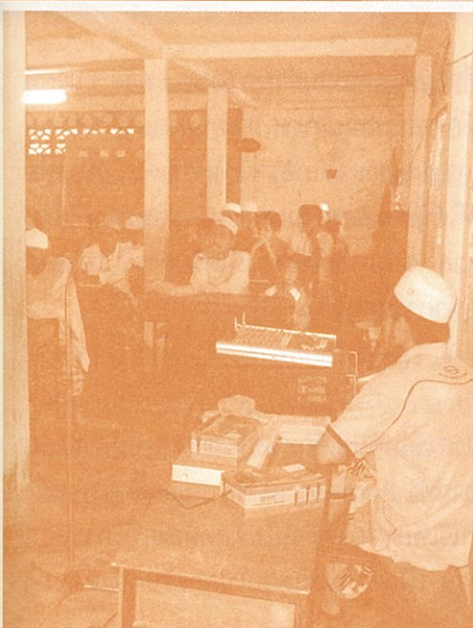
คณะกรรมการโครงการและบัณฑิตอาสาไม่ค่อยมีความมั่นใจว่าโครงการนี้ จะได้รับการตอบรับมากนักน้อยเพียงไรจากชุมชน เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องใหม่ จึงตั้งเป้าไว้ว่าจะลองทำเล็กๆ ก่อน แต่พอประชาสัมพันธ์โครงการออกไป ปรากฏว่ามีคนสนใจมาก

อบรมผู้สอน

เนื่องจากบัณฑิตอาสา อุทัยดิษฐ์ หาแว เรียนจบสายศาสนา ระดับปริญญาตรี ทำให้มีเพื่อนที่เป็นครูสอนศาสนาหลายคน หนึ่งในนั้น คือ **มุฮัมหมัดเซาฟี มะละ** ที่สามารถเป็นวิทยากรการสอนกัรออาตีได้ ทางโครงการฯ จึงได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสอนกัรออาตีเป็นเวลา 3 วัน ให้กับครูผู้สอนจิตอาสาทั้ง 7 คน และคนที่สนใจอื่นๆ ในชุมชน

เป็นที่น่าสนใจว่าแต่ละวันของการอบรม จะมีคนมารับการอบรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บางคนมากันทั้งครอบครัว รวมจำนวนผู้เข้ารับการอบรมมีมากถึง 43 คน และเป็นการอบรมที่มีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยให้ทุกคนได้ทดลองสอนหน้าชั้นด้วย นอกจากนี้ การอบรมยังแนะนำเทคนิคการสอนให้สนุก โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนเริ่มอ่านอัลกุรอานได้บ้างแล้ว เช่น ให้เด็กร้องอานาชิดก่อน หลังจากนั้นก็จะสอนดุอาให้เด็กอ่าน เด็กๆ จะชอบและสนใจมาก

การอบรมครั้งนี้ได้รับความสนใจจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มาก ขนาดมีนายก อบต. เข้าร่วมอบรมด้วย ทั้งยังรับรองที่จะให้การสนับสนุนโครงการสอนกิริออาตีในชุมชน เพื่อให้เป็นการสอนกิริออาตีแบบอย่างของ ตำบลกาบูบอเกาะ อำเภอรามัน เลยทีเดียว อนึ่ง เพื่อควบคุมมาตรฐานการสอนกิริออาตี ผู้สอนกิริออาตีได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการอบรม ที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามจังหวัดเป็นเวลา 4 วัน และใช้ตำราที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามจังหวัดเท่านั้น จึงสามารถทำการสอนได้

เตรียมสถานที่เรียน

โครงการฯ นี้ได้รับความสนใจจากชุมชนมาก เบื้องต้นมีเด็กมาสมัครเรียนมากถึง 40 คน (และเป็น 90 คน เมื่อเดือนกรกฎาคม 2554) จากทั้ง 2 หย่อมบ้าน คือ หย่อมบ้านพอแม็ง และหย่อมบ้านปอเนาะ ทั้งๆ ที่โครงการฯ ตั้งเป้าไว้เพียง 30 คน จนในที่สุดต้องแบ่งการสอนออกเป็น 2 แห่ง โดยให้มีสอนทั้ง 2 หย่อมบ้าน เพื่อความสะดวกในการรับ-ส่งเด็กของ

ผู้ปกครองและการจัดหาสถานที่เรียน

บ้านพอแม้งใช้อาคารตึก 2 ชั้น เป็นที่เรียน มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับการเรียนตึกกาวันเสาร์ - อาทิตย์อยู่แล้ว โดยจัดการเรียนแยกเด็กชาย - หญิง ซึ่งแต่ละกลุ่มยังแยกย่อยออกไปอีกเป็นกลุ่มละ 8-12 คน ต่อผู้สอน 1 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง

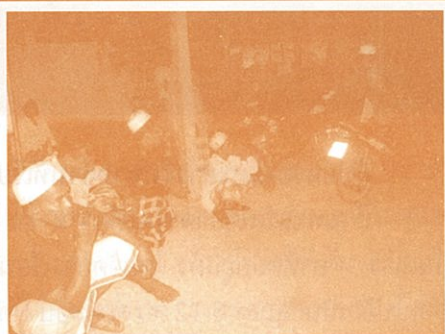
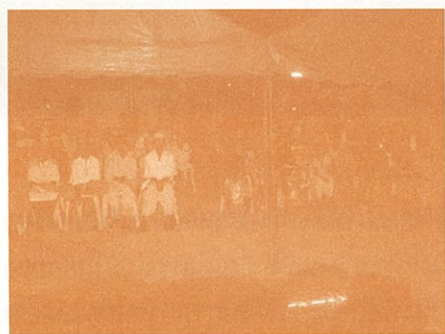
บ้านพอเนาะ ใช้อาคารเอนกประสงค์ในบริเวณมัสยิด โดยใช้ผ้าม่านกันแบ่งพื้นที่เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม สำหรับสอนเด็กผู้หญิง แต่ละกลุ่มมีเด็กเรียน 8-12 คนต่อครูสอน 1 คน สำหรับเด็กชายนั้น แบ่งที่เรียนเป็น 3 แห่ง คือ ศาลาบริเวณมัสยิด 1 กลุ่มมีเด็กนักเรียน 10 คน ผู้สอน 1 คน และบริเวณด้านนอกมัสยิด 1 กลุ่มมีเด็กนักเรียน 9 คน ผู้สอน 1 คน และเด็กชาย 2 กลุ่มสุดท้ายเรียนที่ที่จอดรถในมัสยิด แต่ละกลุ่มมีเด็กนักเรียน 8-10 คนต่อผู้สอน 1 คนเช่นกัน

เตรียมความพร้อมผู้ปกครอง

ก่อนเปิดการสอนกีรออาตีที่บ้านพอแม็ง ทางโครงการฯ ได้จัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของการสอนกีรออาตี ที่จะนำไปสู่การอ่านอัลกุรอานที่ถูกต้อง จากนั้นจึงชี้แจงกฎระเบียบของการส่งบุตรหลานมาเรียนกีรออาตีให้แก่ผู้ปกครองทราบ เช่น ช่วงเวลาเรียน การแต่งกาย การเก็บค่าเล่าเรียน และวันหยุดการเรียน เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

1. เริ่มเรียนหลังละหมาดมัฆริบ¹ ใช้เวลาเรียนประมาณครึ่งละ 1 ชั่วโมง
2. เด็กผู้ชายให้สวมชุดโตบสีขาว ส่วนเด็กผู้หญิงสวมเสื้อabayaสีดำ ผ้าคลุมผมสีขาว
3. เก็บค่าเล่าเรียนคนละ 30 บาทต่อเดือน (อาจมีการปรับเปลี่ยนในอนาคต) โดยจ่ายรายเดือน หรือแบ่งจ่ายรายสัปดาห์หรือรายวันก็ได้
4. หยุดเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันจันทร์
5. เด็กที่มีพฤติกรรมเกรี้ยวเกียจเรียน จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และถ้ายังไม่ดีขึ้น

จะเชิญผู้ปกครองมาดูแลถึงที่เรียน

เริ่มทำการสอน

“รอติบา ยาฮิลลา ม้ายิดา อารีฟา ตือฮิลล ล้าอีบา ฟาติรอ ก้าฟิรอ ฟาฮิลลา ซาฮิดี
อารีฟา รือกีบา ม้าร็อค ยาลิซี ห้ามิดา อ้าหาคา หรีด้าลา ซายีดา ม้าหนีฮา ตือหารี”

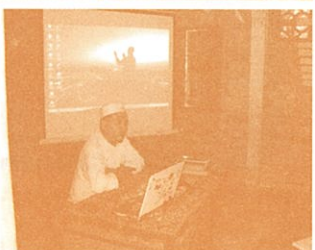
เสียงเจื้อยแจ้วของเด็กหญิงวัย 6 และ 7 ขวบสองคน ที่เพิ่งกลับจากโรงเรียน กำลังอ่านอัลกุรอานตามคำขอของผู้ศึกษา เด็กหญิงน้อยทั้งคู่ในชุดนักเรียนแบบมุสลิม แม้เหงื่อซึมหน้าในบ่ายวันอากาศอบอ้าว แต่ก็เต็มอกเต็มใจอ่านหนังสือกีรออาตี เล่ม 3 ให้ฟังถึง 2-3 หน้า

ตลอดเวลาเกือบ 20 นาที ที่เฝ้าฟังเสียงเล็กๆ 2 เสียง ประสานอ่านกีรออาตี ด้วยท่วงทำนองสูงๆ ต่ำๆ คล้ายดนตรีจังหวะง่ายๆ มีเพียง 2-3 ครั้งเท่านั้น ที่เด็กหญิงคนเล็กจะลงเลระหว่างการออกเสียงคำสุดท้ายของพยางค์ว่า ‘ตือห่า - ริ’ หรือ ‘ตือห่า - รอ’ แต่เด็กหญิงอีกคนก็เข้าเป็นตัวช่วยอย่างไม่ลังเล โดยออกเสียงว่า ‘ตือห่า - ริ’ ซึ่งยืนยันด้วยการพยักหน้าของผู้เป็นแม่ว่าอ่านได้ถูกต้องแล้ว

เด็กน้อยทั้งสองช่วยกันบอกเล่าเรื่องราวในชั้นเรียนกีรออาตีด้วยสีหน้ามีความสุข เธอบอกชื่อเพื่อนร่วมกลุ่ม ชื่อครูผู้สอนประจำกลุ่มได้ รวมทั้งชื่อเพื่อนคนที่อ่านเก่งที่สุดในกลุ่มได้ด้วย แต่เด็กหญิงตัวเล็ก นูลลณี อุเซ็ง บอกแม่ด้วยสีหน้าภูมิใจว่าเธอนั้นอ่านเก่งเป็นที่ 2 ของกลุ่มเลยเชียะว

การเสริมทักษะผู้สอน

การสอนกีรออาตีเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้สอน แม้ทุกคนจะต้องผ่านกระบวนการอบรม และได้รับใบอนุญาตการสอนกีรออาตีจากคณะกรรมการอิสลามจังหวัด ซึ่งผู้สอนเหล่านี้ต้องมีทั้งทักษะการสอนที่น่าสนใจ รวมทั้งมีเทคนิคการให้กำลังใจเด็ก เพื่อการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มศักยภาพ ขณะเดียวกันก็ต้องเข้มงวดบ้าง และที่สำคัญผู้สอนยังต้องมีความสามารถในการอ่านอัลกุรอานได้ดีด้วย การหาผู้สอนให้มีคุณสมบัติทั้ง 2 ประการนี้พร้อมๆ กันจึงไม่ใช่ง่ายนัก โครงการฯ นี้ จึงมีข้อเสนอเรื่องการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนกีรออาตีอย่างต่อเนื่อง

จากม่วงหวาน รู้การจัดการที่พอแม้ง

ดังกล่าวแล้วการสอนกีรออาตีเพิ่งแพร่หลายในพื้นที่มุสลิม 3 จังหวัดของไทยมาไม่ถึง 10 ปี หลายคนจึงยังไม่รู้ว่ากีรออาตีคืออะไร บางคนอาจรู้ว่าเป็นการสอนอ่านอัลกุรอานวิธีหนึ่ง แต่หน้าตาเป็นอย่างไรไม่เคยรู้ ชุมชนพอแม้งก็มีปัญหานี้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น ทางโครงการฯ จึงได้สนับสนุนให้คณะกรรมการมัสยิด และครูผู้รับผิดชอบการสอนกีรออาตี ได้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนสอนกีรออาตี บ้านม่วงหวาน ตำบลสาละวิน อำเภอแม่ยอ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโรงเรียนปอเนาะเก่าแก่ที่เปิดสอนกีรออาตีมานานแล้ว

ข้อเรียนรู้ที่ได้จากการไปดูงานที่โรงเรียนปอเนาะบ้านม่วงหวาน คือ ควรเริ่มต้นสอนกีรออาตีด้วยผู้สอนที่มีจิตอาสา ไม่ยึดค่าตอบแทนเป็นหลัก แต่ทางด้านผู้เรียนนั้นควรต้องเก็บค่าเรียน เพื่อให้ทั้งผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม แม้เน้นการสอนด้วยจิตอาสาเป็นสำคัญ แต่ก็ควรแสวงหาการสนับสนุนจากท้องถิ่น เช่น อบต. แต่พึงระวังว่าในการบริหารจัดการการสอนกีรออาตินั้น ไม่ควรพึ่งพิงงบประมาณภายนอกมากเกินไป เพราะนโยบายท้องถิ่นอาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเปลี่ยนกลุ่มผู้บริหารตามวาระของการเมืองท้องถิ่น ดังนั้น การสอนกีรออาตีจึงควรเน้นการบริหารจัดการที่พึ่งตนเองได้เป็นสำคัญ โดยพยายามบริหารจัดการค่าตอบแทนผู้สอนจากค่าเรียนที่เก็บจากผู้เรียน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน

“

ข้อเรียนรู้ที่ได้จากการไปดูงานที่
โรงเรียนปอเนาะบ้านม่วงหวาน คือ ควร
เริ่มต้นสอนกิริยาที่ดีด้วยผู้สอนที่มีจิตอาสา
ไม่ยึดคำตอบเป็นหลัก แต่ทางด้านผู้
เรียนนั้นควรต้องเก็บค่าเรียน เพื่อให้ทั้ง
ผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการ
เรียนการสอน

”

ท้องถิ่นและชุมชนเน้นความภาคภูมิใจ

โครงการบัณฑิตอาสาสมัครนั้น หลายโครงการเป็นการริเริ่มที่ดี บัณฑิตอาสาสมัครทำงานในช่วงเวลา 1 ปี จนมีการดำเนินงานที่ก้าวหน้า และมีแนวโน้มว่าจะสามารถขยายผลต่อไปได้ดี แต่พอบัณฑิตอาสาสมัครออกนอกพื้นที่ เมื่อสิ้นสุดตามระยะเวลาโครงการ 1 ปี โครงการก็ขาดความต่อเนื่อง หรือหยุดชะงักไปเลย โครงการ “การสอนกิริยาอาติสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม้ง” นี้ มีเงื่อนไขอะไรบางอย่างที่ทำให้โครงการดำเนินการต่อไปได้ แม้บัณฑิตอาสาสมัครจะออกนอกพื้นที่ไปแล้ว

ก้าวช้าๆ ให้นั่นคง

น่าสนใจว่า แม้บ้านพอแม้งจะมีความพร้อมในการสอนกิริยาอาติ โดยมีวิทยากรมาอบรมให้ผู้สอนจิตอาสา มีบัณฑิตอาสาสมัครที่มีความรู้เรื่องการสอนกิริยาอาติมาเป็นกำลังช่วย แต่คณะกรรมการโครงการนี้ก็กลับไม่ได้รับแรงที่จะเปิดการสอน หากให้ความสำคัญของการศึกษา

ดูงานการบริหารจัดการจากโรงเรียนอื่นที่มีการสอนมาก่อน รวมทั้งให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เรื่องกฎ กติกา และการจ่ายค่าเรียน อีกทั้งยังแสวงหาการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย จนได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนครูเป็นรายเดือนๆ ละ 500 บาท ซึ่งคณะกรรมการโครงการฯ เอามาบริหารจัดการให้เป็นค่าตอบแทนผู้สอน

ได้ใจชุมชน

ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถึงความสำคัญของการอ่านอัลกุรอานกับความเป็นมุสลิม เมื่อครูสอนอัลกุรอานคนสำคัญของชุมชนบ้านพอแม้งเสียชีวิตลง ความต้องการครูสอนอัลกุรอานมาทดแทนจึงมีสูงมาก การเข้ามาของโครงการบัณฑิตอาสาที่เปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการใดก็ได้ตามความเห็นร่วมของคนในชุมชน แม้โครงการฯ จะมีงบประมาณสนับสนุนไม่มากนัก และมอบหมายให้บัณฑิตอาสาประจำพื้นที่ 1 คน ซึ่งบัณฑิตอาสาไม่ได้เป็นนักพัฒนาอาชีพ หากพร้อมเปิดใจเรียนรู้ไปพร้อมกับชาวบ้าน ในการร่วมกันดำเนินโครงการ ซึ่งโอกาส

เช่นนี้ ถือเป็นสิ่งใหม่สำหรับชุมชน ประกอบกับความลงตัวที่อุบายดีลละห์ หาแว บัณจิตอาสา ของพื้นที่บ้านพอแม้ง มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีทางศาสนาด้วย ทำให้การพูดคุยถึงความกังวลใจเรื่องการขาดครูสอนอัลกุรอานในชุมชนเป็นไปได้ง่ายขึ้น

จากความรู้สึกแรกที่ระวางชายแปลกหน้าจากต่างชุมชนมาเดินไปเดินมาอยู่ในชุมชน เช่นที่ชาวบ้านบางคนรู้สึกต่ออุบายดีลละห์ เปลี่ยนมาเป็นความวางใจ เมื่อพูดเรื่องเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน คือ ความเป็นอิสลามิกชนกับการอ่านอัลกุรอาน

กรรมการมัสยิดและผู้ปกครองบางคนเคยได้ยินและสนใจการเรียนกีรออาตี แต่ไม่รู้วิธีสอน เมื่ออุบายดีลละห์ที่พอมีประสบการณ์การสอนกีรออาตีมาก่อนในชุมชนบ้านเกิด แม้จะยังไม่มีความสามารถถึงขั้นอบรมผู้สอนก็ตาม แต่อุบายดีลละห์ก็มีเพื่อนครูสอนศาสนาหลายคนที่สามารถเป็นวิทยากรอบรมการสอนกีรออาตีได้

ครอบครัวพึงใจ

“ดีใจที่มีการสอนกีรออาตี ลูกจะได้ไม่มีเวลาทำเรื่องไร้สาระ หรือไปดูโทรทัศน์ จะได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากขึ้น” (นายซูเฟียน เดจิ)

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เรื่องการเปลี่ยนแปลงในลูกหลานที่มาเรียนกีรออาตี ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า ลูกของตนเองมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาดตามเวลา การ

อ่านอัลกุรอานที่ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด

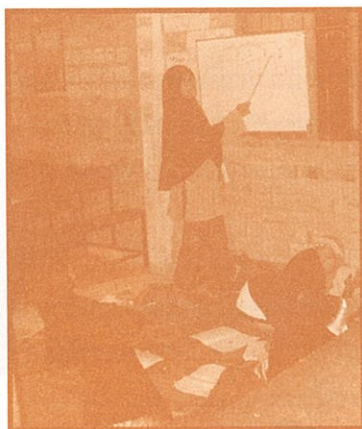
“ดีใจที่ลูกได้เรียนกัรออาตี เด็กรู้จักแบ่งเวลามากขึ้น พอถึงเวลาที่จะต้องไปเรียน ลูกก็จะกลับมาอาบน้ำแต่งตัวแล้วก็ไปมัสยิด หลังจากที่ได้เรียนกัรออาตีมา 1 เดือน รู้สึกลูกมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น ได้ไปละหมาดที่มัสยิด 2 ช่วงเวลาทุกวัน” (นายอาแซ สะอู และนายฮัมซะ สะระวอ)

นอกจากนี้ ยังเห็นได้ชัดว่า โครงการนี้ช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือ แต่ละวันหลังเรียนจบแล้ว ผู้ปกครองต้องช่วยติดตามความก้าวหน้าการอ่านอัลกุรอานของลูกๆ นางรอปีอะ อุเซ็ง บอกด้วยความภูมิใจว่า “ตอนนี้ลูกสอนเราได้แล้ว บางคำที่เราออกเสียงไม่ถูก ลูกจะบอกว่า คำนี้ต้องอ่านแบบนี้ แบบนี้”

“

ดีใจที่ลูกได้เรียนกัรออาตี เด็กรู้จักแบ่งเวลามากขึ้นพอถึงเวลาที่จะต้องไปเรียน ลูกก็จะกลับมาอาบน้ำแต่งตัวแล้วก็ไปมัสยิด หลังจากที่ได้เรียนกัรออาตีมา 1 เดือน รู้สึกลูกมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น ได้ไปละหมาดที่มัสยิด 2 ช่วงเวลาทุกวัน

”

ดอกผลที่วัดได้

แม้โครงการบัณฑิตอาสาจะให้เวลาบัณฑิตทำงานในชุมชนนานถึง 1 ปี แต่พิจารณาเวลาทำงานต่อสัปดาห์แล้ว ถือว่า อูบัยดิลละห์ หาแว มีเวลาทำงานให้โครงการ “การสอนกิริออาตีสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็ง” นี้ ไม่มากนัก เพราะเขาใช้เวลาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ช่วยงานส่งเสริมสุขภาพที่ โรงพยาบาลรามัน ตลอดช่วงอายุ 1 ปี ของโครงการ ทั้งนี้ มิได้เพราะการร้องขอ หรือเรียกร้องจากโรงพยาบาลแต่อย่างใด หาก อูบัยดิลละห์ เห็นเป็นโอกาสที่ตนจะได้ใช้ความรู้ในฐานะที่เรียนจบประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล และมีทักษะแตกฉานภาษามลายูถิ่น จึงสามารถทำหน้าที่อธิบายความรู้ด้านสุขภาพให้ผู้มารับบริการสุขภาพฟัง หรือแปลภาษาให้กับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่อาจไม่สนทนาภาษามลายูถิ่นได้ด้วย

อูบัยดิลละห์ทำงานทั้งที่ รพ.รามัน และงานโครงการฯ ในชุมชน แต่เขาก็สามารถขับเคลื่อนโครงการร่วมกับคณะกรรมการมัสยิด และคณะผู้สอนจิตอาสาได้เป็นอย่างดี เห็นได้ว่าโครงการนี้ไม่เพียงสามารถริเริ่มการสอนกิริออาตีขึ้นได้ในชุมชน จากจุดที่คนในชุมชนไม่รู้จักเลยว่า กิริออาตินั้นเป็นอย่างไร ก่อนจบการทำงาน 1 ปี ของโครงการบัณฑิตอาสา อูบัยดิลละห์ยังได้ประเมินความพึงพอใจของชุมชน และผู้ปกครองที่มีต่อโครงการฯ นี้ด้วย

อ่านได้ดี ...อ่านได้จริง

“เรียนกิริออาติมาหนึ่งเดือน ลูกมีการอ่านที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก
อ่านพยัญชนะได้ชัดเจนและคล่องขึ้น พอกลับมาถึงบ้านก็ให้ลูกอ่านให้ฟังก่อน
เป็นการสอบถามว่าลูกได้เรียนแล้ว อ่านได้หรือไม่ในหน้าที่ได้เรียนมา”

(นายอาชิ กะตะแซ)

“อยากให้ลูกเรียน เพราะเวลากลางคืนลูกไม่ได้ทำอะไร

ก็เลยส่งมาเรียน กลัวลูกอ่านอัลกุรอานไม่ได้

หลังจากได้มาเรียนกิริออาติแล้ว เวลากลับถึงบ้านก็ลองให้ลูกอ่านหน้าที่เรียนมา
ลูกอ่านได้คล่อง จึงเห็นว่าเรียนกิริออาติ ทำให้เด็กอ่านได้เร็วกว่าเรียนแบบเดิม”

(นายลาเตะ ปาโระ)

นางรอปี๊ะ อุเซ็ง มีทั้งลูกสาวและหลานสาวเรียนกิริออาติด้วยกัน 3 คน กล่าวว่า
“เด็กๆ ปรับตัวง่าย แม้เคยเรียนแบบเดิมมาก่อนบ้างก็ไม่สับสน เรียนแบบใหม่ สนุกสนาน
แข่งขันกัน ทำหาย เด็กอยากเรียน ไม่ต้องบังคับเหมือนเก่า พอใกล้เวลาไปเรียนจะอาบน้ำ
แต่งตัวเอง โดยไม่ต้องเตือน”

เหมือนปลดหนี้เป็นล้านออกจากอก

“ลูกมีการเปลี่ยนแปลงเยอะ มีความกระตือรือร้น กลับมาถึงบ้านก็อ่านหนังสือต่อ
รู้สึกดีใจมากที่มีการสอนกิริออาติ โดยเฉพาะในช่วงหัวค่ำ

จากเมื่อก่อนต้องบอก ต้องเรียกทุกวัน คนนี้จะกินข้าว อีกคนจะดูทีวี

พ่อแม่ก็จะละหมาด.....วุ่นวายกันมาก

แต่พอมารเรียนกิริออาติ รู้โล่งอกมากเปรียบเสมือนได้ปลดหนี้เป็นล้านออกจากอก”

(นาย ยูลกีฟลี ฮูเซ็ง)

สภาพสังคมรอบตัวทุกวันนี้ ที่เต็มไปด้วยสื่ออัยยุ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่พ่อแม่ต้องรัดตัวกับการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เด็กและวัยรุ่นสมัยนี้ จึงเติบโตด้วยความห่างเหินจากการดูแลอบรมจากผู้ใหญ่ พ่อแม่ทุกวันนี้จึงเต็มไปด้วยความกังวล เกรงว่าลูกจะเข้าไปพัวพันกับอบายมุข.....แม้จะเชื่อว่าศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่ดี แต่ทำอย่างไรให้ลูกเข้าใจและสนใจศาสนาได้นั้น เป็นโจทย์ใหญ่สำหรับทุกคนครับ

“ดีใจที่เด็กได้เรียนกิริยาอาติ และได้เปิดศูนย์การเรียนรู้กิริยาอาติขึ้นในชุมชน ทำให้เด็กได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหายาเสพติดในเด็กตั้งแต่ยังเล็ก เป็นการป้องกันเด็กในชุมชนไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

“ปัจจุบันนี้ถ้าผู้ปกครองในชุมชนไม่ดูแลเอาใจใส่เด็กตั้งแต่เล็กๆ อนาคตก็อาจจะหาเด็กที่จะมาเป็นผู้นำทางศาสนาในชุมชน หรือตัวแทนชุมชนที่ดีค่อนข้างลำบาก แล้วจะมีใครมาแทนผู้นำศาสนาคนปัจจุบันที่ในวันจะแก่ชราลงไปทุกที” (ครูสอนกิริยาอาติ ในบ้านพอแม้ง)

“ดีใจที่เด็กได้เรียนกิริยาอาติ และได้เปิดศูนย์การเรียนรู้กิริยาอาติขึ้นในชุมชน ทำให้เด็กได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหายาเสพติดในเด็กตั้งแต่ยังเล็ก เป็นการป้องกันเด็กในชุมชนไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

บัณฑิตอาสา กับ 1 ปีในชุมชน

เป้าหมายหนึ่งของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ การฝึกบัณฑิตอาสาให้เรียนรู้กระบวนการงานพัฒนาชุมชน ซึ่งโครงการฯ เชื่อว่า บัณฑิตอาสาจะเรียนรู้ได้ดีในต่างถิ่น จึงมีนโยบายประการหนึ่งว่าจะส่งบัณฑิตอาสาไปลงพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ท้องถิ่นบ้านเกิดของบัณฑิตอาสา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นตน

สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ เป็นเงื่อนไขหนึ่งในการพิจารณาเลือกพื้นที่ให้บัณฑิตอาสาไปทำงานในพื้นที่ 3 จังหวัด ทางโครงการฯ เห็นว่า การใช้ฐานโรงพยาบาลในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นจุดเริ่มการทำงาน จะช่วยให้บัณฑิตอาสาที่มีสถานภาพที่เป็นกลางก่อนเริ่มเข้าทำงานในชุมชน อีกทั้งได้อาศัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นช่องทางเข้าทำงานกับชุมชนได้ด้วย

โครงการการสอนกิริยาอาติสำหรับเด็กในชุมชนบ้านพอแม็งนี้ มีข้อเด่น คือ เป็นโครงการที่บัณฑิตอาสาพัฒนาร่วมกับชุมชน ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด และชุมชนสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ แม้สิ้นสุดระยะเวลา 1 ปี ของโครงการบัณฑิตอาสาแล้ว อุทัยดิษฐ์ หาวแว มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้เกิดความสำเร็จนี้ ซึ่งน่าสนใจว่า บนเส้นทาง 1 ปีเต็มของโครงการฯ เขาได้พบและผ่านอะไรมาบ้าง

“

ทางโครงการฯ เห็นว่า การใช้ฐาน
โรงพยาบาลในท้องถิ่นๆ เป็นจุดเริ่ม
การทำงาน จะช่วยให้บัณฑิตอาสา
มีสภาพที่เป็นกลางก่อนเริ่มเข้าทำงาน
ในชุมชน อีกทั้งได้อาศัย อาสาสมัคร
สาธารณสุข (อสม.) เป็นช่องทางเข้าทำงาน
กับชุมชนได้ด้วย

”

อูบัยดิลละห์ หาแว

คนไม่ช่างพูด กับการทำงานชุมชน

อุภัยติลลหะมีภูมิหลังที่น่าสนใจ จากบัณฑิตปริญาตรี สาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา ตามด้วยประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา เมื่อเข้าร่วมโครงการบัณฑิตอาสา พื้นที่อำเภอรามัน อุภัยติลลหะห์ เริ่มต้นงานที่โรงพยาบาลได้อย่างกลมกลืน โดยช่วยงานด้านส่งเสริมสุขภาพสัปดาห์ละ 3 วัน และทำงานในชุมชนในวันที่เหลือ รวมทั้งช่วงเย็นของทุกวันด้วย

บุคลิกภายนอก อุภัยติลลหะห์ จะเป็นคนช่างเจรจา แต่เจ้าตัวกลับยอมรับว่า ลีๆ ตนเป็นคนไม่ชอบการเข้าสังคม ไม่ช่างพูดเอาเสียเลย เวลาต้องยืนหน้ากลุ่มคนในบทบาทที่ตนต้องพูดนั้น หลายครั้งรู้สึกอับจนถ้อยกระทงความที่จะพูดเลยทีเดียว ขณะที่งานโครงการบัณฑิตอาสา เป็นงานที่ต้องพูดคุย ต้องประสาน ต้องดำเนินการประชุมฯลฯ

การช่วยงานที่โรงพยาบาลทำให้มีโอกาสรู้จักกับ อสม. และคนในชุมชนจำนวนหนึ่งที่มาโรงพยาบาล ประกอบกับการศึกษาข้อมูลเอกสารที่มีในโรงพยาบาล และที่หาได้จากแหล่งอื่นๆ หรือจากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในห้องส่งเสริมสุขภาพที่รับผิดชอบหมู่ที่ 4 บ้านพอแม็ง จนพอเข้าใจวิถีชีวิต ตลอดจนสถานการณ์ด้านสุขภาพของคนในชุมชนเป้าหมาย ทำให้ได้มีประเด็นไปพูดคุยกับคนในชุมชนได้ดีขึ้น

“

อุบัยดิลละห์ พบว่า กลยุทธ์หนึ่งที่จะ
สร้างการยอมรับของคนในชุมชนได้ดี คือ
การเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนทุก
ครั้งที่มีโอกาส ถือเป็นการแนะนำตัว และ
ได้ใช้โอกาสนี้สังเกตสิ่งแวดล้อมรอบๆ
ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมของคนในชุมชน
ตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น
มัสยิด ร้านขายของชำ ร้านน้ำชา ปั่นน้ำมัน
และสนามฟุตบอล เป็นต้น

”

ใช้เรื่องสุขภาพเป็นสื่อ เข้าหาชุมชน

เริ่มด้วยเรื่องสุขภาพ อุทัยดิษฐ์ เข้าช่วยทำงาน อสม. บ้านพอแม้ง เป็นการเปิดตัวเองกับชุมชน และเริ่มเข้าพบปะกับแกนนำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม โดยการไปละหมาดที่มัสยิด และเข้าไปทักทายด้วยรอยยิ้ม และทำตัวเป็นกันเอง พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน เวลาอยู่กับคนในชุมชน

อุทัยดิษฐ์ พบว่า กลยุทธ์หนึ่งที่จะสร้างการยอมรับของคนในชุมชนได้ดี คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส ถือเป็นการแนะนำตัว และได้ใช้โอกาสนี้สังเกตสิ่งแวดล้อมรอบๆ ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมของคนในชุมชนตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมัสยิด ร้านขายของชำ ร้านน้ำชา บั๊มน้ำมัน และสนามฟุตบอล เป็นต้น

ชุมชนชานเมือง....ต่างคนต่างอยู่

ขณะที่ อุทัยดิษฐ์ กังวลกับความไม่ช่างพูดของตัวเองในการพูดคุยกับชาวบ้าน แต่ชาวบ้านเอง ก็เห็นข้อท้าทายในการทำงานชุมชนที่นี่ต่างออกไป นางรอปี๊ อุเชิง ชาวบ้านพอแม้ง กล่าวถึงชุมชนตนเองว่า “ที่นี่ บัณฑิตอาสาต้องทำงานหนักมาก ที่จะเชิญให้คนมารวมกัน เพราะคนที่นี่อยู่กันเหมือนชุมชนเมือง คือ ต่างคนต่างอยู่ ปิดบ้านตลอด การทำให้เกิดโครงการฯ นี่ขึ้นมาได้ อย่างได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน ถือว่าเป็นผลงานที่ใช้ได้ทีเดียว”

การทำโครงการกับชุมชนกึ่งเมืองเช่นนี้ การหาประเด็นร่วมที่ต้องใจคนส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน การเรียนกිරออาตีนี้ ถือว่า เกิดขึ้นถูกกาลและเทศะเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ หากมาทำโครงการก่อนหน้านี้ หรือหลังจากนี้ อาจเกิดขึ้นลำบากและไม่สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นได้เช่นนี้

อุปสรรค คือ พลัง

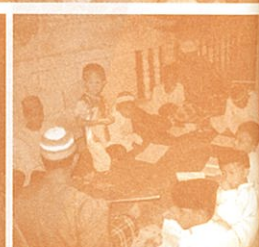
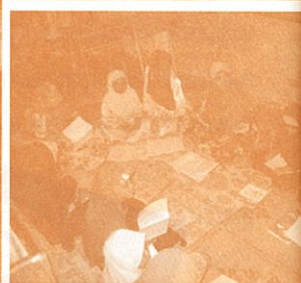
นอกจากปัญหาความไม่ใช้คนช่างพูดของอุทัยดิษฐ์ ที่เจ้าตัวรู้สึกรู้ว่าเป็นกำแพงสำคัญที่ต้องข้ามผ่านในการทำงานโครงการนี้ เรื่องสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่รามัน ก็มีผลต่อการทำงานของตนเช่นกัน แม้บ้านเกิดของอุทัยดิษฐ์จะอยู่ที่อำเภอมาบย จังหวัดปัตตานี ไม่ไกลจากพื้นที่โครงการฯ ในอำเภอ รามัน จังหวัดยะลานั้นนัก แต่ตนก็อดกังวลไม่ได้ ซึ่งต่างจากที่บ้านเกิด ที่แม้จะได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบเช่นกัน แต่ในมายอที่ตนเติบโตมา ตนพอรู้ว่า ที่ไหนไปได้ ที่ไหนไม่ควรไป

“

โดยไม่ทันรู้ตัว อู๋ป๋ายดิลละห์
เริ่มมองชุมชนด้วยทัศนคติที่ต่างไปจาก
เดิม คือ เห็นเป็น “หมู่บ้านที่เราอยู่
เป็นหมู่บ้านของเราเอง” การเข้า - ออก
ชุมชนจึงไม่ต้องกังวลเรื่องเวลากลับอีก
ต่อไป

”

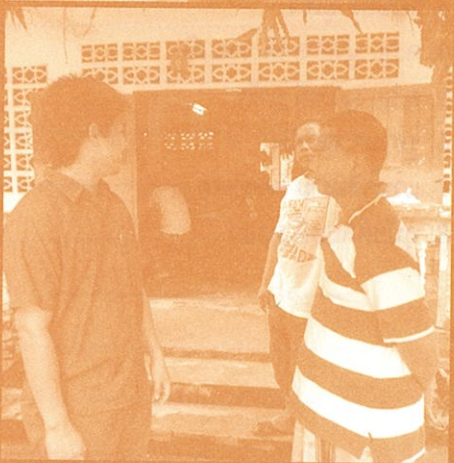

บ้านที่ตออาคา มหาวิทยาลัยขอนแก่นนครินทร์

อุบายดีลละห์เริ่มต้นเข้าชุมชนกับ อสม. และใช้เวลาร่วมเดือน กว่าจะกล้าเข้าไปในชุมชนด้วยตัวเองตามลำพัง แม้จะไปเพียงบ้านเดิมๆ และมักรีบกลับที่พักซึ่งอยู่ในตัวอำเภอรามัน ตั้งแต่เวลา 4 - 5 โมงเย็น จนเขาเริ่มคุ้นเคยกับคนในชุมชนบ้านพอแม้งมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อถึงการทำงานในเดือนที่ 4 และ 5 ของโครงการฯ โดยไม่ทันรู้ตัว อุบายดีลละห์เริ่มมองชุมชนด้วยทัศนคติที่ต่างไปจากเดิม คือ เห็นเป็น “หมู่บ้านที่เราอยู่เป็นหมู่บ้านของเราเอง” การเข้า - ออกชุมชนจึงไม่ต้องกังวลเรื่องเวลากลับอีกต่อไป จากเดิมที่มักต้องรีบกลับก่อน 5 โมงเย็น กลายเป็นสามารถอยู่ร่วมประชุมกับคณะทำงานโครงการฯ ในชุมชนได้จนดึกดื่น

ความรู้สึกริออดัดขัดข้อง ในการเข้าพูดคุยกับผู้คนที่เป็นเหมือนอุปสรรคในช่วงแรกของโครงการ ได้เปลี่ยนไปเป็นพลัง เมื่อทั้งบัณฑิตอาสาและชุมชนต่างหลอมใจรวมพลังสู่เป้าหมายร่วมกัน คือ การขับเคลื่อนให้เด็กฯ บ้านพอแม้งได้เรียนกิริออาตี เพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญสำหรับมุสลิมทุกคน คือ การอ่านอัลกุรอานได้

ภาคผนวก

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

1. มะยูโซะ สะมะลอ
2. ฮาปือเสาะ สะมะลอ
3. รอปือ๊ะ อุเซ็ง
4. ด.ญ. นูรฮายาตี วาแวนิ
5. ด.ญ. นูลลณี อุเซ็ง
6. รุฮานา สุดามิง
7. แวปาตีเมาะ เจะปูเตะ
8. อุบัยดิลละห์ หาแว

บันทึก

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal rows of dotted lines on a white background.

บันทึก

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

บันทึก

ชุมชนบ้านพอแม็ง กัม

การจัดการเรียนรู้ ‘กีรออาตี’

กีรออาตี คือ การจัดการเรียนการสอนให้เยาวชนมุสลิมตัวน้อย ๆ สามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในเนื้อหาสำคัญของอัลกุรอาน ซึ่งเปรียบได้ดั่ง ‘ธรรมนูญชีวิต’ ของอิสลามิกชนเลยทีเดียว

แต่ด้วยการจัดการเรียนการสอนในแบบกีรออาตีอยู่นอกเหนือระบบการศึกษาทั่วไป แต่ละชุมชนจึงต้องจัดการกันด้วยตัวเอง จึงยังไม่ได้ขยาย-หญิงมุสลิมไม่น้อยขาดโอกาสสำคัญนี้ เช่นเดียวกับชุมชนบ้านพอแม็ง ตำบลกยูปอเกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

จนกระทั่ง **อูบัยดิลละห์ หาแว บัณฑิตอาสา ม.อ.** เข้าไปสานฝันอันยิ่งใหญ่ของชุมชนนี้จนประสบผลสำเร็จ ด้วยอาศัยจุดเด่นของการเป็น ‘คน’ ช่างประสานงาน เต็มเต็มส่วนที่ขาดหายด้วยทรัพยากรจากภายนอก จนสามารถสร้างครูผู้สอนกีรออาตีได้มากกว่า 40 คน ที่สามารถขยายการจัดการเรียนการสอนกีรออาตีไปได้ถึงสองหย่อมบ้าน แก่ได้กร่วมร้อยคน

เรื่องทั้งหมดเป็นอย่างไร ติดตามได้ในเล่ม

ชุมชนบ้านพอแม้ง

กัม

การจัดการเรียนรู้ 'กือออาตี'

สถาบันวิจัยและพัฒนา
สุภาพภาควิทยา (วพศ.)